

առարկայի մը հորիզոնէն ունեցած հե-
ռաւորութիւնը գիտնանք, կրնանք ա-
նոր զենիդէն ունեցած հեռաւորութիւ-
նը գտնել: Ասան զի զենիդին հեռա-
ւորութիւնն հորիզոնէն է 90 աստի-
ճան. եթէ ասկէ կը հանուի առար-
կային հեռաւորութիւնն որ ունի հորի-
զոնէն, մնացորդը կը ցուցնէ այն ա-
ռարկային հեռաւորութիւնը զենիդէն:
Ինդհանրապէս ծովու վրայ, կամ լաւ
ևս՝ գրեթէ միշտ որոշ հորիզոն մը ու-
նինք. եթէ նաւուղիդը կ'ուզէ առար-
կայի մը բարձրութիւնը չափել, պէտք
է միայն այն առարկային հեռաւորու-
թիւնն առնուլ հորիզոնէն, և այս
բանս ամենայն դիւրութեամբ և ճշդու-
թեամբ կրնայ կատարել գործածելով
Հէտլիի վեցերորդն:

Տեսնենք թէ ինչ կերպով նաւու-
ղիդն ամէն օր կրնայ գտնել իր նաւուն
լայնութիւնը: Այս աւուր մօտ, կամ
երբ երկինքն անամպ է և արեւուն սկա-
ւառակն որոշ կը տեսնուի, կ'առնու գոր-
ծին ու արեւուն ստորին եզերաց բար-
ձրութիւնը կը դիտէ, մինչև որ այս
բարձրութիւնն աճելէն դադրի: Այն
ատեն կը յաւելու վրան արեւուն առե-
րևոյթ տրամագծին կէսն, որ աղիւ-
սակներէն կ'առնու, և այսպէս կը գըտ-
նէ արեւուն կեդրոնին բարձրութիւնը:
Իսկապէս այս բարձրութիւնն 90 աս-
տիճանէ, մնացորդը կը ցուցնէ արե-
ւուն կեդրոնին հեռաւորութիւնը զենի-
դէն: Իր նաւուղիական տարեցուցին
մէջ կը գտնէ, նոյն օրուան համար, արե-
ւուն կեդրոնին հեռաւորութիւնն հա-
տարակածէն, և միանգամայն, ինչպէս
ըսինք, կը գտնէ իր զենիդին հեռաւո-
րութիւնն հասարակածէն. ահա այս
կ'ըլլայ իր նաւուն լայնութիւնն: Աւ-
րիշ քանի մը մանր պարագաներ ալ կան
դիտելիք, բայց այս է առաջարկու-
թեանս ընդհանուր համառօտութիւնը:

Արեւմ կը տեսնենք որ թէ ծովու
վրայ ըլլայ և թէ ցամաքի, թէ աստեղա-
բաշխական դիտարանի մէջ ըլլայ և թէ
աւազուտ անսպասներու մտկերեւու-
թիւն վրայ, գիտութիւնը կու տայ մար-

դուս գործնական միջոցներ, որով կա-
րող կ'ըլլայ գտնելու իր կեցած տեղւոյն
հեռաւորութիւնը երկրիս վրայ, թէ
դէպ 'ի հիւսիս և թէ դէպ 'ի հարաւ:

Կը շարունակուի:

Վեառլի հրդեհոռմն:

Ինչեալ տարւոյն վերջերը Ա եսուվ
հրաբուխը Վեապօլսոյ երկրին մէջ,
նոր ու ահաւոր կերպով սկսաւ նորէն
հրդեհիլ օրոտաձայն գոռմամբ, թան-
ձրախիտ ծուխ վեր շնչելով, հրդէն
գետ բղխելով, ու փոշիացեալ ժայռեր
անձրևելով: Ինութեան այս տեսարա-
նը մեծասքանչ և ահաւոր է. բայց չըր-
ջակայ բնակիչքը աւելի կը սիրէին բու-
լորովին զուրկ մնալ այս տեսարանէս,
քան թէ հանդիսատես ըլլալ իրենց
տանց և կալուածոց կործանմանը:
Վեապօլիս հիացմամբ կը դողայ ամէն
անգամ որ Ա եսուվ կը մոնչէ, վասն զի
կենդանի է Պոմպէայի և Հերքուլանո-
նի յիշատակը, որ անկէ աւելի մօտ
էին այս հրաշունչ լերան, և լաւայի
ու միտքի հեղեղներուն տակը թա-
ղուեցան:

Այս վերջին հրդեհումն, որ տա-
կաւին կը տեւէ, շատ մեծ փնաս չոր-
ւաւ. փառք արդեացս գիտութեան
յառաջագիմութեանցն որ գիտեն ժա-
մանակին ըստ կարի ամէն չարեաց առ-
ջեն առնուլ. և որովհետև ուրիշ ան-
գամներ օրագրիս մէջ շատ անգամ
խօսք եղած է այս հրաբխիս վրայ,
հոս դնենք այս անգամ ընթերցու-
ղաց հետաքրքրութեանն համար ցու-
ցակ մը այլ և այլ հրդեհմանց Ա եսու-
վի, սկսեալ մեր թուականութեան ա-
ռաջին դարէն. վասն զի Հռովմայեցոց
ժամանակ մտրած էր, և առաջին հըր-
դեհումն անմոռանալի յիշատակ մը թու-
ղուց պատմութեան մէջ Պլինիոսի մա-
հումբը:

Առաջիկայ ցուցակէս կը տեսնենք որ
Ա եսուվի հրդեհմունքն աճեցող հա-

մեմատութիւն մը ունին քանի որ մեր		Թ	.	.	.	.	.	.	.	1
դարերուն կ'իջնենք :		Ժ	.	.	.	.	.	.	.	2
		ԺԱ	.	.	.	.	.	.	.	2
Ա Դար մեր թուականութեան		ԺԲ	.	.	.	.	.	.	.	2
Բ		ԺԳ	.	.	.	.	.	.	.	3
Գ		ԺԴ	.	.	.	.	.	.	.	1
Դ		ԺԵ	.	.	.	.	.	.	.	3
Ե		ԺԶ	.	.	.	.	.	.	.	1
Զ		ԺԷ	.	.	.	.	.	.	.	3
Է		ԺԸ	.	.	.	.	.	.	.	34
Ը		ԺԹ	.	.	.	.	.	.	.	32

ՊԱՏԿԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ

Տասներորդ դար.

Ժ. Պատկեր . ամ տեսնե 900-999 :

Յովհաննէս Կարողիկոս :

Ուխտանէս Եպիսկոպոս Ուս-
հայոս :

Թովմա Արծրունի :
Կոստանդին Պերիկետաժէն :

Գագիկ Արծրունի :

Սամուէլ Կամրջաձորեցի :

Անանիա Նարեկացի :

Մեծն Խոսրով Եպիսկոպոս
Անճաւացի :

Մկրտչ Երեց :

Դաւիթ Վանահայր :

Ստեփանոս Ասողիկ :

Ա. Պատմութիւն՝ Հայոց* : — Բ. Գաւազանագիրք , կամ
կարգ կաթողիկոսաց :

Պատմութիւն յերիս հատուածս . ա . Յաղագս թագաւորաց
և հայրապետաց մերոց : Բ . Վասն բաժանմանն Վրաց :
Գ . Յաղագս մկրտութեան ազգին այնմիկ Մադն կո-
չեցելոյ :

Պատմութիւն Հայոց* :

Ա. Պատմութիւն վարուց Վասլի կայսեր արչակունելոյ : —
Բ. Գրուածքի վերայ գործոց ինքնակալութեան : — Գ.
Գիրք երկու յաղագս դրից քաղաքաց : (Այսոցիկ ա-
մենեցուն ոչ ևս տակաւին գոն կամ գտանին թարգ-
մանութիւնք ի հայ) :

Թուղթ մի առ Ռոմանոս կայսր : Թուղթ մի այլ առ պա-
տրիարք Յունաց :

Ա. Տօնապատճառք : — Բ. Պատասխանիք թղթոց Թեոդո-
րոսի մետրապոլտի Մելիտինոյ :

Ա. Գիրք ընդդէմ աղանդոյն Թոնգրակեցւոց : — Բ. ճառ
ի վերայ եկեղեցւոյ (անյայտ) :

Ա. Մեկնութիւն ժամագրոց* : — Բ. Բացատրութիւն խոր-
հրդոյ պատարագի :

Պատմութիւն վարուց Ս . Ներսեսի և պատմութիւն իրաց
այնր ժամանակի* :

Բանք ինչ յաղագս պահոց :

Ա. Պատմութիւն Հայոց* : — Մեկնութիւն մարգարէու-
թեան Երեմիայ (անյայտ) :